

CÓD IOMPAIR DO CHOMHALTAÍ AN BHOIRD AGUS DO STIÚRTHÓIRÍ

Ag an gcruinniú a bhí aige ar an 3ú Lúil 2002 thug Bord CIÉ faomhadh do Chód Iompair do Bhaill agus Stiúrthóirí an Bhoird. Rinne an Bord é a leasú an 2ú Samhain 2005, an 3ú Meán Fómhair 2008, an 2ú Meán Fómhair 2009, an 30ú Meitheamh 2010, an 6ú Deireadh Fómhair 2010, an 3ú Deireadh Fómhair 2013, an 10ú Nollaig 2014, an 1ú Lúil 2015, an 5ú Aibreán 2017, an 13ú Feabhra 2019 agus an 10ú Feabhra 2021 agus tá na leasuithe corpraithe thíos:

1 Beartas Ginearálta

Tá sé mar bheartas ag Grúpa CIÉ a dhea-cháil maidir le hiompar eiticiúil agus déileáil go cothrom i stiúradh a ghnó a choinneáil.

In a lán cásanna tá cinntí maidir le cad atá eiticiúil nó cothrom soiléir glansoiléir agus beidh sé soiléir d'aon duine réasúnta. I roinnt cásanna, áfach, d'fhéadfadh go mbeadh imthosca ann nuair a thagann gné amhras nó débhríocht chun cinn. Chun cabhrú sna cúinsí sin agus chun Chomhaltaí Boird agus stiúrthóirí aonair Ghrúpa CIÉ a chosaint agus a threorú, is gá Cód Iompair scríofa a bheith ann agus cloí leis an gCód Cleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú.

Ní féidir soláthar a dhéanamh do gach cás sa Chód Iompair. Má bhíonn amhras ann faoi chuibheas aon cháis ar leith, ní mór don duine lena mbaineann dul i gcomhairle leis an gCathaoirleach faoin gcás sin.

Chomh maith leis an gceanglas go n - iompródh Comhalta Boird nó stiúrthóir ar bhealach eiticiúil, tá ceanglas orthu ceanglais Acht na gCuideachtaí 2014, ceanglais reachtacha ábhartha eile agus ceanglais dlí choitinn a chomhlíonadh (lena n - áirítear na dualgais sin a leagtar amach sa doiciméad dar teideal “Róil agus Dualgais Chomhaltaí an Bhoird agus Stiúrthóirí Ghrúpa CIÉ”) agus i gcás gach duine ag a bhfuil stiúrthóireacht ainmnithe laistigh de chomhlacht stáit, forálacha ábhartha an Achta um Eitic in Oifigí Poiblí, 1995 agus an Achta um Chaighdeán in Oifigí Poiblí, 2001 a chomhlíonadh.

Beidh feidhm ag an gCód Iompair seo freisin maidir le baill sheachtracha de choistí Boird.

2 Cuspóirí an Chóid Iompair

Is iad seo a leanas cuspóirí an Chóid Iompair:

- (a) treoir a thabhairt do Bhaill agus stiúrthóirí Bhoird Ghrúpa CIÉ maidir lena riaradh gnó,
- (b) sraith chomhaontaithe de phrionsabail eiticiúla a bhunú,
- (c) Cur chun cinn agus cothabháil muinte agus iontaoibhe i nGrúpa CIÉ; agus
- (d) cosc a chur ar fhorbairt agus ar ghlacadh le cleachtais mhí-eiticiúla ag Grúpa CIÉ.

Baineann an Cód Iompair le gach Ball den Bhord agus le stiúrthóirí an Ghrúpa.

3 Prionsabail an Chóid Iompair

Is féidir treoirphrionsabail an Chóid Iompair a achoimriú faoi sheacht gceannteideal:

- Ionracas,
- Rúndacht Faisnéise,
- Oibleagáidí,
- Leasanna a Nochtadh,
- Dílseacht,
- Cothroime agus
- Breithniú don Timpeallacht Oibre/Sheachtrach.

(a) Ionracas

Táthar ag súil go gcloífidh gach Comhalta Boird agus stiúrthóir de Ghrúpa CIÉ leis na caighdeáin ionracais agus ionracais is airde i ngach déileáil ghnó a dhéanann sé/sí.

Chuige sin, mar Chomhalta Boird nó mar stiúrthóir, ní mór don duine:

- tiomantas a thabhairt dul san iomaíocht go bríomhar fuinniúil ach freisin go heiticiúil agus go macánta,
- a chinntiú go ndéantar gníomhaíochtaí ceannaigh earraí/seirbhísí de réir an chleachtais ghnó is fearr agus de réir bheartas soláthair an Ghrúpa,
- cultúr éileamh costas a chinntiú de réir mar is cuí do riachtanais ghnó agus de réir dea-chleachtais san earnáil phoiblí i gcoitinne;
- a chinntiú go léiríonn cuntais/tuairiscí an Ghrúpa a fheidhmíocht ghnó go cruinn agus nach bhfuil siad míthreorach nó ceaptha le bheith míthreorach,
- breabanna, bronntanais, fáilteachas, sochair nó tairiscintí de chóireáil fhabhrach a bhféadfadh tionchar a bheith acu ar chumas duine breithiúnas neamhspleách a dhéanamh, a dhiúltú, agus aon chur chuige den sórt sin a thuairisciú i scríbhinn don Chathaoirleach,
- seachain mífhaisnéis a thabhairt ar bharúil duine trí bheith débhríoch nó míthreorach,
- diúltaigh d'aon chleachtas ghnó a d'fhéadfaí a mheas le réasún a bheith míchuí,
- seachain úsáid acmhainní nó am an Ghrúpa ar mhaithe le gnóthachan pearsanta, ar mhaithe le daoine/eagraíochtaí nach bhfuil nasctha leis an nGrúpa nó lena ghníomhaíochtaí nó ar mhaithe le hiomaitheoirí,
- gealltanais a thabhairt gan faisnéis ná rúin ghnó a fháil ar mhodh míchuí,
- gan mí-úsáid a bhaint as saoráidí taistil ná pribhléidí eile agus
- agus é/í ag gníomhú ina cháil/cáil mar Chomhalta Boird nó mar stiúrthóir i nGrúpa CIÉ, ní ghníomhóidh sé/sí ar bhealach a tharraingeoidh droch-cháil ar cháil Ghrúpa CIÉ.

(b) Rúndacht Faisnéise

Tá dualgas anois ar chodanna áirithe den Ghrúpa faisnéis a nochtadh faoin Acht um Shaoráil Faisnéise, 1997. Ní mór aon iarratais ar fhaisnéis de bhun an Achta seo ó thríú páirtithe (lena n-áirítear an Roinn Iompair) a chur faoi bhráid an Oifigigh um Shaoráil Faisnéise ábhartha má thagann siad faoi raon feidhme an Achta. Seachas sin, ba chóir iad a chur ar aghaidh chuig Rúnaí an Ghrúpa nó rúnaí cuideachta aon cheann de na focuideachtaí a chuirfidh an t- iarratas ar aghaidh chuig Rúnaí an Ghrúpa.

Ba cheart do bhaill an Bhoird agus do stiúrthóirí an Ghrúpa a bheith airdeallach freisin ar oibleagáidí an Ghrúpa faoi (AE) 2016/679 an Rialachán Ginearálta maidir le Cosaint Sonraí (GDPR) agus na hAchtanna um Chosaint Sonraí 1988 go 2018 agus ba cheart aon iarrataí ar fhaisnéis, nó maidir le faisnéis, atá i seilbh an Ghrúpa agus atá faoi réir fhorálacha na nAchtanna seo a tharchur chuig an Oifigeach Cosanta Sonraí, ar an gcéad dul síos.

Ní mór do Chomhaltaí Boird agus do stiúrthóirí an Ghrúpa, áfach, tacú le soláthar rochtana ag an nGrúpa ar fhaisnéis ghinearálta a bhaineann le gníomhaíochtaí an Ghrúpa ar bhealach atá oscailte agus a fheabhsaíonn a chuntasacht don phobal i gcoitinne. Ní mór cloí le *“Treoirlínte maidir le Scaoileadh Faisnéise”* an Ghrúpa sa chomhthéacs seo, áfach. Mar iarracht chun é seo a chur i bhfeidhm, foilsíonn an Grúpa faisnéis faoina ghníomhaíochtaí agus faoina fheidhmíocht ar a shuíomh gréasáin, faisnéis a nuashonraítear go rialta.

Tá dualgas rúndachta ar gach Comhalta Boird agus ar stiúrthóirí an Ghrúpa maidir le faisnéis íogair atá i seilbh an Ghrúpa. Chuimseodh faisnéis íogair, mar shampla:

- aon fhaisnéis a bhaineann leis an nGrúpa CIÉ nach faisnéis phoiblí í,
- faisnéis atá íogair ó thaobh na tráchtála de/faisnéis ghnó (lena n-áirítear faisnéis a bhaineann le beartais nó cleachtais ghnó),
- aon fhaisnéis a bhaineann le Grúpa CIÉ atá ainmnithe aige mar fhaisnéis atá faoi rún,
- eolas pearsanta agus
- Faisnéis faighte i modh rúin ag an nGrúpa CIÉ.

Ceanglaítear ar Bhaill agus ar stiúrthóirí an Bhoird a chinntiú nach nochtfar aon fhaisnéis íogair a fhaigheann siad mar gheall ar a mballraíocht sa Bhord nó mar gheall ar a stiúrthóireacht agus/nó mar gheall ar mhí - úsáid, cibé acu ag iomaitheoirí Ghrúpa CIÉ nó ar shlí eile. Chun an fhaisnéis sin a chosaint, ceanglaítear ar Bhaill agus ar stiúrthóirí an Bhoird:

- a chinntiú go ndéantar an fhaisnéis sin a chosaint i gceart,
- cúram cuí a ghlacadh agus faisnéis den sórt sin á cur in iúl, agus aird chuí á tabhairt ar *“Threoirlínte maidir le Scaoileadh Faisnéise”* an Ghrúpa,

- seachain faisnéis den sórt sin a úsáid le haghaidh gnóthachan pearsanta agus
- cloí le nósanna imeachta iomchuí réamhchomhairliúcháin le tríú páirtithe sa chás, go heisceachtúil, go bhfuil oibleagáid ar CIÉ de réir an dlí nó ar aon údarás rialála, nó ar bhealach eile, ar mhaithe le leas an phobail, faisnéis íogair a nochtadh

Meabhraítear do Chomhaltaí agus do stiúrthóirí an Bhoird go bhfuil dualgas ar leith in Alt 22 den Acht Iompair (Córas Iompair Éireann a Atheagrú), 1986, gan faisnéis faoi rún a nochtadh mura bhfuil sé údaraithe ag an mBord nó ag an gcuideachta ábhartha nó ag duine éigin atá údaraithe chuige sin ag an mBord nó ag an gcuideachta. Sainmhínítear faisnéis rúnda san Acht mar fhaisnéis a deirtear a bheith rúnda maidir le faisnéis ar leith nó maidir le faisnéis d'aicme nó de thuairisc phraiticiúil. Is cion é an dualgas reachtúil seo a shárú a mheallann fíneáil ar chiontú go hachomair.

Ní mór do Bhaill/Stiúrthóirí an Bhoird a mheabhrú nach dtagann deireadh lena ndualgas rúndachta nuair a thagann deireadh le ballraíocht/stiúrthóireacht an Bhoird. Ba chóir glacadh le ballraíochtaí nó fostaíocht bhreise boird má thagann an poitéinseal coimhlinte chun cinn a sheachaint le linn tréimhse ama réasúnta tar éis deireadh a bheith curtha le feidhmiú a fheidhme i CIÉ. Ina thaobh seo ba chóir do Bhaill/stiúrthóirí an Bhoird aird a thabhairt ar *“Threoirlínte maidir le Iar-Fhoirceannadh Fostaíocht”* an Ghrúpa.

Níor chóir do Bhaill/Stiúrthóirí an Bhoird cáipéisíocht a choinneáil a fuarthas le linn a dtéarmaí mar Chomhalta/Stiúrthóir an Bhoird agus ba chóir an cháipéisíocht sin a chur ar ais chuig Rúnaí an Ghrúpa/na Cuideachta nó a chur in iúl ar shlí eile do Rúnaí an Ghrúpa/na Cuideachta go ndearnadh gach cáipéisíocht den sórt sin atá ina seilbh a dhiúscairt ar bhealach cuí. Sa chás go dteastaíonn rochtain ar pháipéir an Bhoird nó miontuairiscí an Bhoird ó am a dtéarma ar an mBord ó iar-Chomhaltaí an Bhoird/Stiúrthóirí, is féidir le Rúnaí an Ghrúpa/na Cuideachta é seo a éascú.

(c) Oibleagáidí

D'fhonn a chinntiú go gcomhlíonann CIÉ, trí dhéileáil le gnó amháin, na Treoirlínte Rialtais, reachtaíocht na hÉireann agus reachtaíocht an AE go léir is infheidhme, éilítear ar Bhaill agus ar Stiúrthóirí an Bhoird, sa mhéid is go bhfuil sé faoina gcumhacht, na nithe seo a leanas a dhéanamh:

- na hoibleagáidí rialála agus maoirseachta go léir a fhorchuirtear ar CIÉ a chomhlíonadh,
- forálacha na nAchtanna Iompair, an Achta um Eitic in Oifigí Poiblí, an Achta um Chaighdeán in Oifigí Poiblí, Acht na gCuideachtaí 2014, na hAchtanna um Páirteachas Lucht Oibre (Fiontair Stáit), 1977 agus 1988 agus ceanglais an dlí choitinn a chomhlíonadh, (lena n-áirítear na dualgais sin a leagtar amach sa doiciméad dar teideal *“Róil agus Dualgais Chomhaltaí agus Stiúrthóirí an Bhoird i nGrúpa CIÉ ”*), atá ábhartha dóibh mar stiúrthóirí,
- comhoibriú le comhlachtaí rialála agus maoirseachta ábhartha,

- seachain iontrálacha bréagacha, míchruinne nó míthreoracha i dtaifid,
- a chinntiú go seasann an Grúpa CIÉ le reachtaíocht chánachais agus leasa,
- a chinntiú nach ndéanann Grúpa CIÉ idirbhearta seachanta cánach “ionsaitheacha” (is é sin le rá idirbhearta ina n - úsáidtear an cód cánach chun críche seachas críoch a mbeartaíonn an Stát ina leith é (lena n-áirítear úsáid neamhbheartaithe dreasachta cánach) d'fhonn an méid cánach atá le híoc ag Grúpa CIÉ nó ag páirtí in idirbheart a bhfuil an Grúpa CIÉ rannpháirteach ann a laghdú),
- a chinntiú go gcomhlíonann gníomhartha duine oibleagáidí conarthacha ábhartha,
- iomaíocht éifeachtach agus chóir a spreagadh i gcónaí,
- cloí le nósanna imeachta ceannaigh agus tairisceana an Ghrúpa agus leis na leibhéil údaráis fhorordaithe chun aon chaiteachas ábhartha a cheadú,
- seachainn páirt a ghlacadh in aon ghníomhaíochtaí neamhdhleathacha nó coiriúla,
- cloí le rialuithe chun calaois a chosc, lena n-áirítear rialuithe leordhóthanacha chun a chinntiú go gcomhlíontar nósanna imeachta forordaithe i ndáil le costais a éileamh le haghaidh taistil gnó,
- cloí le nósanna imeachta a bhaineann le cásanna coimhlinte leasa, lena n-áirítear iad siúd a bhaineann le:
  - (a) tar éis éirí as / scor ó bhallraíocht/stiúrtóireacht an Bhoird agus
  - (b) ceapadh agus/nó sainchomhairleoireacht na gComhaltaí Boird agus na stiúrtóirí ag an earnáil phríobháideach,
 d'fhonn glacadh le poist tar éis ballraíochta / stiúrtóireachta an Bhoird a d'fhéadfadh a bheith ina chúis le coimhlintí leasa agus le hábhair imní rúndachta a sheachaint
- cloí le beartas Ghrúpa CIÉ maidir le hidirdhealú, ciapadh, ciapadh gnéasach agus bulaíocht.
- comhoibriú le hiniúchadh inmheánach agus leis an bpróiseas iniúchta inmheánaí.

Ba chóir do bhaill agus do stiúrtóirí an Bhoird a ndícheall réasúnach a dhéanamh freastal ar gach cruinniú Boird agus, más cuí, ar gach cruinniú coiste.

(d) Leasanna a Nochtadh.

Ceanglaítear ar Chomhaltaí agus ar stiúrtóirí an Bhoird cloí leis na forálacha a bhaineann le nochtadh leasanna atá leagtha amach sna gníomhartha seo a leanas:

- alt 7 (6)(c) den Acht Iompair, 1950,
- Alt 20 den Acht um Páirteachas Lucht Oibre (Fiontair Stáit) 1977,
- Alt 21 den Acht Iompair (Córas Iompair Éireann a Atheagrú) 1986,
- Caibidil 2 de Chuid 5 d'Acht na gCuideachtaí 2014,
- Alt 17 den Acht um Eitic in Oifigí Poiblí 1995,
- Alt 23 den Acht um Chaighdeáin in Oifigí Poiblí 2001 (nuair is iomchuí),

- na ceanglais maidir le nochtadh atá leagtha amach i gCuid 6 den Chód Cleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú, agus
- na nósanna imeachta a bhaineann le nochtadh leasanna arna mbunú ag an mBord agus
- na nósanna imeachta atá leagtha amach sa Chód seo.

Ceanglaítear ar Chomhaltaí an Bhoird agus ar stiúrthóirí sonraí a nochtadh don Rúnaí Grúpa/Cuideachta maidir le leasanna fostaíochta/gnó seachtracha nó leasanna aon duine dá dteaghlach atá nó a d'fhéadfadh a bheith i gcoimhlint nó i gcoimhlint fhéideartha le gnóthaí Ghrúpa CIÉ.

I gcás ina bhféadfadh coimhlint leasa teacht chun cinn do Chomhalta Boird nó do stiúrthóir, ní mór dó/di éirí as déileáil leis an gconradh nó leis an staid as a n-eascraíonn an choimhlint nó an choimhlint leasa féideartha agus ní ceadmhach dó/di iarracht a dhéanamh tionchar a imirt ar aon bhealach ar chinntí ar an ábhar.

(e) Dílseacht

Ní mór do bhaill agus stiúrthóirí an Bhoird:

- aitheantas a thabhairt don fhreagracht a bheith dílis don Ghrúpa CIÉ agus tiomanta go hiomlán ina ghníomhaíochtaí gnó go léir ach a bheith aireach go gcaithfidh an eagraíocht féin leasanna a scairshealbhóra a chur san áireamh i gcónaí agus
- aithneoidh siad an dualgas atá orthu le cloí leis na caighdeáin eitice is airde.

(f) Cothroime

Ní mór do bhaill agus stiúrthóirí an Bhoird:

- an reachtaíocht maidir le comhionannas fostaíochta agus stádas comhionann ag Grúpa CIÉ a chomhlíonadh agus a chinntiú,
- tiomantas a thabhairt agus a chinntiú go dtugann an Grúpa CIÉ tiomantas do chothroime i ngach déileáil ghnó agus
- meas a thabhairt do chustaiméirí agus paisinéirí agus caitheamh go cothrom le gach custaiméir agus paisinéir agus spreagadh a thabhairt do gach fostaí de chuid Ghrúpa CIÉ déanamh amhlaidh.

(g) Breithniú don Timpeallacht Oibre/Sheachtrach

Ní mór do bhaill agus stiúrthóirí an Bhoird:

- a chinntiú go dtugann fostaithe CIÉ Grúpa an tosaíocht is mó maidir lena sláinte agus sábháilteacht féin a chur chun cinn agus a chaomhnú chomh maith le sláinte agus sábháilteacht comhfhostaithe, custaiméirí agus tríú páirtithe eile a dtagann siad i dteagmháil leo le linn dóibh a bheith ina gcomhaltaí den Bhord/ina stiúrthóireacht,
- a chinntiú go ndéantar breithniú iomlán ar bhuarthaí pobail agus
- Íoslághdú a dhéanamh ar aon tionchar díobhálach ag oibríochtaí Ghrúpa CIÉ ar an gcomhshaol.

- an chultúir ‘labhairt amach’ a chur chun cinn inar féidir le hoibrithe a gcuid ábhair imní a chur in iúl maidir le rudaí míchearta tromchúiseacha san áit oibre gan eagla a bheith orthu go mbainfí díoltas amach;

4 Freagracht

Scaipeadh an Cód Iompair seo, a chuimsíonn an beartas maidir le nochtadh leasanna, ar gach Ball Boird agus ar gach stiúrthóir nach mór dóibh a dtuiscint air a choinneáil, a admháil go bhfuarthas é agus a dheimhniú.

5 Athbhreithniú

Déanfar athbhreithniú ar an gCód Iompair seo gach dara bliain.

6 Treoirínte maidir le Bronntanais nó Fáilteachas

Ba cheart do bhaill agus stiúrthóirí an Bhoird, ina gcáil mar Chomhaltaí/stiúrthóirí an Bhoird, faoi réir na nósanna imeachta atá leagtha amach thíos, a sheachaint go dtabharfaí nó go bhfaighfí bronntanais chorpáraideacha, fáilteachas, cóir fhabhrach nó sochair a d’fhéadfadh dul i bhfeidhm, nó a d’fhéadfadh dul i bhfeidhm, ar chumas an deontóra nó an fhaighteora breithiúnas neamhspleách a dhéanamh ar idirbhearta gnó.

Bronntanais

Níl sé oiriúnach do Bhaill / stiúrthóirí an Bhoird glacadh le bronntanais chorpáraideacha ó sholáthraithe nó ó chonraitheoirí a d’oibrigh do Ghrúpa CIÉ agus ba chóir iad a dhiúltú.

I ngach cás eile, ba cheart an bronntanas a chur ar ais chuig an seoltóir, agus nóta a chur in iúl go mbeadh glacadh contrártha do bheartas an Ghrúpa. Ní mór sonraí na mbronntanas a tugadh ar ais a chur in iúl don Chathaoirleach láithreach.

Fáilteachas

Glactar le cuirí chuig lónta agus dinnéir atá i ngnáthchúrsa gnó.

D’fhéadfadh do Bhaill an Bhoird/ stiúrthóirí glacadh le fáilteachas measartha (lena n-áirítear imeachtaí spóirt agus imeachtaí gailf) ina gcáil mar chomhaltaí/stiúrthóirí, ar choinníoll:

- go bhfuarthas ceadú roimh ré ón gCathaoirleach,
- nach bhfuil minicíocht agus scála an fháilteachais níos airde ná mar a bheifí ag súil a thabharfadh Grúpa CIÉ ar ais,
- go gcoimeádtar an líon is lú ball foirne, Comhaltaí Boird nó stiúrthóirí de chuid CIÉ a bhaineann leas as an bhfáilteachas agus
- ní áirítear soláthar taistil nó cóiríochta thar oíche sna cuirí agus ní aithnítear an Grúpa CIÉ ar bhealach poiblí le haon duine a bhaineann leas as an bhfáilteachas

le soláthróir nó conraitheoir áirithe. Ní mór fógra a thabhairt don Chathaoirleach láithreach faoi shonraí fáilteachais a thairgtear sa chomhthéacs seo agus nár glacadh leis.

7 Comhairle Ghairmiúil Neamhspleách

Nuair a mheasann aon Chomhalta Boird/stiúrthóir (nó grúpa Comhaltaí Boird/stiúrthóirí) de CIÉ go bhfuil cúinsí tagtha chun cinn nuair a bheadh sé míchuí dó/di dul i gcomhairle le comhairleoirí gairmiúla CIÉ agus nuair a mheasann sé/sí go bhfuil gá le comhairle ghairmiúil neamhspleách, i gcásanna dá leithéid, ba chóir do Chomhaltaí Boird agus/nó do stiúrthóirí na nósanna imeachta ábhartha a leanadh atá scaipthe orthu nó atá ar fáil ó Rúnaí Chuideachta an Ghrúpa.

Nóta: Is é an Cathaoirleach a dhéileálfaidh le sárúithe ar an gCód Iompair seo. Is é Cathaoirleach Choiste Iniúcháireachta agus Riosca Bhord CIÉ a phléifidh le haon sárú ar an gCód seo ag an gCathaoirleach, agus is é Cathaoirleach an Ghrúpa Athbhreithnithe Iniúcháireachta/an Ghrúpa Athbhreithnithe Iniúcháireachta agus Riosca/an Choiste Iniúcháireachta, Airgeadais agus Riosca de chuid na cuideachta sin a phléifidh le haon sárú ar an gCód.